

TRÜKITÖÖLINE

EESTI TRÜKITÖÖLISTE LIIDU HÄÄLERÄNDJA

NR. 4

15. SEPTEMBER 1934

I AASTAKÄIK

Rohkem tähelepanu oma ajakirjale.

J. S.

Lehitsedes senini ilmunud ajakirja „Trükiteöliste“ numbroid, nähtub, et kohtadel tuntakse liiga vähe huvi oma ajakirja sisu vastu.

Nagu seni ilmunud kolmest numbrist näha, peab toimetuse suurema osa vajalikkude materjali omal jõul hankima, olgu siis tõlke teel rahvusvahelise trükiteöliste kutsesekretariaadi häälkandjast või ükskõik millisel kombel; enesest mõistetavalt on ju huvitav jälgida kuidas teetsevad ja võitlevad välismaised ametivennad oma olukorra parandamise pärast. Kuid kahjuks on aga kohapealsetest oludest liiga vähe teada. Muidugi ei saa siin toimetust süüdistada, küll aga kohtadel töötavaid ametivendi. Nagu seni ilmunust näha, osutuvad ajakirjale agramaks kaastöötajajaks väljaspool Tallinnat Tartu ametivennad.

Aga Pärnust, Valgast, Rakverest j. m. mitte ühte rida! Ei tahaks uskuda, et mainitud kohtades ei leidu ainet, mis seotud trükiteölistesse puutuvate küsimustega ja millest ei kõlbaks meie ajakirja veergudel kirjutada. Kui leidub tahtmist ja huvi oma asja vastu, siis leidub ka ainet. Paljud meie ametivenda-

dest teetsevad igasugustes seltsides, millised tihtipeale töölistele ja tööliskumisele otse vaenulikult suhtuvad. Oleks juba ülim aeg igal organiseeritud ja klassiteadlikumal seltsimehel säärastes seltsides teotsemisest tagasi tõmbuda ja rohkem tähelepanu juhtida oma töölisorganisatsioonidele ja ajakirjale.

Peetagu silmas, et meie ajakiri ilmub peamiselt selleks, et luua kindlat ja pidevat sidet trükiteöliste organisatsioonide, samuti ka üksikute ametivendade-õdede vahel, et iga organiseeritud trükiteöline oleks teadlik sellest, mis sünnib ja kuidas teotseb tema naaberühing. Seepärast kõik organiseeritud trükiteölistel energiliselt oma asjale käed külge. Saagu meie ajakiri iga kvalifitseeritud trükiteöliste lahatamatuks kaaslaseks! Muudame ta sisult huvitavaks, et ta oleks meie trükiteölistepere oodatud külaline ja loetavam ajakiri.

Ühtlasi olgu iga ühingu liikme ülesanne teda levitada võimalikult rohkem, ka mitteliikmete hulgas; paisugu meie ajakiri senisest väikest kaheksaküljelistest vähemalt poole suuremaks! Ühendatud jõul edasi vastu paremale tulevikule!

SISUS:

Rohkem tähelepanu oma ajakirjale.

„Trükiteöliste Kodu“ küsimus.

Trükiteöstuse tööinspektsiooni valgustusel.

Laadumismasina 50-a. juubel.

Tervishoiu olud trükikodades.

Tartu trükiteölistelised spordivad.

Tallinna trükiteöliste kavatsusi.

Laakmani trükikoja sünd.

Noored Sveitsi trükiteöliste liidus.

Vene austab esimest raamatutrükikijat.

Nõukogude Vene valitsus austas hiljuti tähtsaima Vene trükiasjanduse pioneeri — 350 aasta eest surnud esimest vene raamatutrükikijat Ivan Fedorovi. Seks puhuks lasti müügile kaks iseväärtuses postmarki. Mõlemad postnargid on ilmekalt välja töötatud. Pildil on Ivan Fedorovi raidkujut Moskvast, margi vasakul äärel asetseb vana käsitrükipress, kuna paremal äärel ilutseb moodne rotatsioon.

„Trükitöölise Kodu“ küsimus.

„Trükitöölise Kodu“ asutamise mõte on juba õige vana. Selleks asutati liidu juurde erifond, kuhu Eesti Trükitöölise Liidu liikmed pidid maksma teatud makse. Alguses maksid kõik ühinged vastavasse fondi summasid, kuid ajajooksul hakkas Tartu iseseisvalt korjama selleks raha, nii et fondisse maksjaks suuremate summade näol jäi ainult Tall. Trükitöölise Ühing.

Praegu on vastavasse fondi Liidu juures kogunenud juba üle 1100 kr., peale selle on veel Tallinna Trükitöölise Ühingu arvelt saada umbes 900 kr., nii et fondi kogusumma ulatub 2000 kr. peale.

1. juulil 1934. a. katkestas Tall. Trükitöölise Ühing majafondi summade korjamist, nii et praegu fondi enam summasid ei laeku.

„Trükitöölise Kodu“ iseseisva maja ehitamist Tallinnas olemasoleva summaga ei ole võimalik teostada. Seepärast on Liidu ringkondades mõte liikvele pandud, kas ei ole otstarbekohane kogutud raha mõne linna

ümbruses oleva maja muretsemiseks või ehitamiseks. Eriti on peatuma jäänud Pirta poole, kus nii suvel kui talvel avaneksid head võimalused kehakultuuri arenemiseks. Ühtlasi oleks see paik ideaalseks puhkusvõimaluseks trükitöölisele. Selleks tuleks seada seal vastavad toad, muidugi väheses üüri eest. Maja peaks end majanduslikul teel tasa tegema.

Selliseid samme on astunud juba terve rida organisatsioonid: nii on üks organisatsioon ostnud endale osuvila Rannamõisa, metallistid näiteks tahavad koguni talu osta jne.

Seepärast ei peaks Liidul raskeks osutama ka endale selline maja osta, pealegi kus fond ei võimalda limas suuremat hoonet ehitada.

Tartu võiks ka vastava summaga talitada ja nii oleks võidud luua puhkuspaiakade võrk.

See mõte on väärt, et selle juures peatuda ja loodetavasti võtavad trükitöölised selle kohta sõna käesoleva ajakirja veergudel.

Trükitööstus tööinspeksiooni valgustusel.

Tööinspektorite aruandest selgub, et kogu Eesti kohta on polügraafia alal tegelevaid käitisi 31. detsembriks 1933. a. kokku 120. Huvitaval kombel näitab polügraafiatööstus alates 1931. a. tõusu. Nii oli 1931. a. — 104 käitist, 1932. a. — 106, 1933. a. lõpuks aga 120. Suurenemine on peamiselt väikeste käitiste juuresiginemise teel, kus tööd leiavad 1—4 töölisi. Polügraafiatööstuse alla loetakse peale trükikodade ka veel köitetöökodad.

Töölise arv samal ajal näib väheseks kõikumisega olevat. 1931. a. oli see 1755, 1932. a. — 1797 ja 1933. a. — 1763 töölisi. Nii võib kõnelda koguni väikesest langusest, mis tingitud sellest, et suuremad käitised vähendasid töölise arvu, kuna väikeste käitiste juurdetekkimine ei suutnud mahutada kõiki töötuid. Mis puutub töökodadesse, siis kõige rohkem on neid, kus tööd leiavad 1—4 töölisi, üldse 57 töökoda, 48 töökoda on seesuguseid, kus tööl on 5—20 töölisi, 21—50 töölisega käitisi on 6, ja 51—100 töölisega — 5 ja 101—500 tööliseni 4. Siiski mahutanud 3 viimast liiki 1.122 töölisi, kuna eelmistes kokku töötab 641 töölisi — s. o. 105 käitise kohta.

Aga siiski selliste käitiste hulk moodustab küllalt hädaohtu suurematele trükikodadele ja kahtlemata on ka palga- kui ka muud tingimised seal halvemad kui suurtes käitistes.

Revideerimisi on toimetatud tööinspektorite poolt 1933. a. 51 käitises, mis on alla poole olemisolevatest käitistest. Tööõnnetusi on samal ajal registreeritud 5.

Mis puutub töölisvanematesse, siis on neid valitud 12 seaduse alla käivas käitises kõigest 3 käitises. Nii ei ole ka trükitöölised oma töölisvanema valimise õigusi kasutanud täiel määral, vaid 9 käitises on töölisvanemad valimata.

Kui eraldada köitekodade töölised polügraafia alalt, siis võiks arvestada puhptrükitööstuse alal töötajaid umbes 1.000. Igatahes on trükitöölise liidul ees veel suur töö nende organiseerimiseks, kuna seni on suudetud sellest arvust vaevalt 35% kätte saada.

Raskusi tekib muidugi väikesesse käitistesse tungimine, kus peremeestel on suuremad võimalused tööliste pressimiseks, aga kahtlemata peab ka sellest üle saama ja kõik trükitöölised koondama enda organisatsiooni ümber.

Ladumismasina 50-a. juubel.

Præguse ladumismasina „Linotype“ leiutajaks on Ottomar Mergenthaler, kes sündinud 11. mail 1854. aastal Saksamaal Württembergi maakonnas.

Enne O. M. teotesid mitmed leiutajad ladumismasina konstrueerimise kallal, ja nende leiutatud ladumismasinad olid ka tarvitusel mõnesajaks eksemplaris. Esimese sellise masina leiame juba 1822. aastal, mis patenteeritud dr. Villiam Church'i nimele (London). Ameerika insener Josef Thorne'l läks korda konstrueerida masina, mida müüdi umbes 2.000 Ameerikas. Euroopasse tuli need umbes 50.

„Linotype“ leiutaja Ottomar Mergenthaler õppis alul kellasepa tööd. Pärast õppeaja lõpetamist lahkus ta Saksamaalt ja siirdub Ameerikasse Baltimore linna. Seal asub oma onu mehaanika töökotta tööle.

1876. a. algab noor Mergenthaler kellegi leiutaja kirjutusmasina konstrueerimist, mille lõpetab aasta pärast. Masin on valmis ja kujutab enesest kirjutusmasina ja ladumismasina algelist koostist. Sellest peale hakkab M. ikka enam täiendama oma masinat. Veel mõned vahepealsed eksemplariid, kuni 1890. a. on võimalus vabrikust välja saata masinat, mis nime kannab „Simplex-Linotype“ ja mis ka leiutajale tõi üleilmliku kuulsuse. See masin ületas kõik enne väljalastud oma kiiruse ja täpsuse poolest ning on põhikonstruktsioonilt täielikult sama, mis tänapäevagi „Linotype“. Muidugi on nüüd vähemaid osi uuendatud, mis oma praktilise käsitamise poolest kergemad ja lihtsamad.

Euroopasse saabusid esimesed „Linotype“ masinad Londonisse juba samal aastal (1890).

1889. a. Pariisi ilmanäitusel olid „Linotype“ masinad välja pandud ja auhinnatud „Grand-Prix“. Kuid tellimisi sellele veel ei järgnenud. Alles 1894. a. tellis Holland Inglismaa kaudu 2 masinat.

Kuid Saksamaa püsis kaua kahtleval seisukohal ladumismasinat suhtes. Alles 11. oktoobril 1897 telliti Saksamaal 2 ladumismasinat.

Raskusi sünnitas alul ka matriitside valmistamine. See läks nii kalliks, et ähvardas masina kõrvaleheitmist tarvituselt. Et need hästi kallid oleksid, sellest olid eeskätt huvitatud kirjavälajad, kes masinate ilmumisest nägid ette oma teenistusvõimaluste kahanemist. Matriitside lõikamine või graveerimine vaske toimus käsitsi. Iga masin vajas 1.400 üksikut matriitsi komplekti jaoks. Templilõikajad nõudsid üksiku tähe kuju lõikamise eest 50 senti. Ei jäänud ka siin muud pääsu, kui hakati sisseseadma oma matriitside valmistamise töökoda, mis ka teostati ja mis küsimuse lõplikult lahendas.

Liiguvad veel tänapäeval jutud ajast, kui Hollandisse toodi esimesed masinad. Montöör tuli Inglismaalt, seadis masina üles, andis oma õpetuse ja läks. Vaevalt oli aga laeval sõitnud Inglismaa poole, kui masin enam ei töötanud. Katkestati töö ja telegramm saadeti Inglismaale montööri tagasisaatmiseks. Telegramm jõudis muidugi enne laeva Inglismaale ja montöör pidi kohe järgmise laevaga tagasi pöörama Hollandisse. Viga ise aga seisis selles, et üks matriits oli küljeli sattunud magasinini ja ummistanud tee teistele. Meieaja masinaladuja muigab muidugi, kuid kui asi on uus ja tundmatu, juhtub mõndagi.

Kuid leiutaja ise haigestus 1888. a. kopsu vahenaha põletikku. Paranes sedapuhku, kuid idu tulevaseks haiguseks oli tema keha istutatud, mis teda hoidis töölt eemale. 1894. a. leidsid arstid, et temas tiisikus oma tapvat tööd oli alustanud. Mõni päev enne surma laskis ennast veel vabrikuse sõidutada.

28. oktoobril 1899. aastal suri „Linotype“ leiutaja Ottomar Mergenthaler.

50 Jahre Linotype.

EESTI TRÜKITÖÖLISTE LIIDU HÄÄLEKANDJA

„TRÜKITÖÖLINE“

TOIMETUS JA TALITUS: TALLINN, V. PÄRNU M. 31-5

ILMUB 10 KORDA AASTAS // ÜSIKUNMBRI HIND 10 SENTI

Tervishoiu olud trükikodades.

Tiisikus, reuma ja nende tagatipus varajane, tihtipeale päris noores eas, surm, on peaaegu iga trükitehase lahutamatu sõbrad. Enamus meie trükitehaseid on varisenud parajamas meheas hauda, jättes oma ligemad omaksed saatuse hooleks, teised põevad mitmed aastad, võideldes puuduse ja viletsusega.

Kuid kas on siis need, kelle süü ja hoolimatuse läbi tööline on pidanud oma ainukeses vara, tervise, ohverdama, kas on püüdnud meie trükikodade peremehed parandada oma töökodades valitsevat olukorda? Ei sugugi. Kui liikuda vähegi ringi meie trükikodades, eriti provintsi-linnades, siis peab ütleva, et enamus meie trükitehaste peavad töötama mingisugustes, mitusada aastat tagasi ehitatud, vanglakongide taolistes töökodades. Tihtipeale on need majad vanaaegsed paekiviehitused, seinad poolhallitanud ja tilguvad niiskusest. Paljudes kohtades ei saa päikeskiir oma nina terve päeva jooksul sisse pista, sest vanaaegsed tänavad on niivõrt kitsad ja vastasasuvad majad kõrged, et varjavad igasuguse valguse. Alati hämarad ruumid, tolmu ja ämblikuvõrku, neid on nii, et oi, oi, oi... Aga see ei puutu peremeestesse. Kord oli juhus, et töökaitsekomissar küsis ühelt trükikoja juhatajalt: Kas teil ka tolmuimeja on? Härra juhataja aga

vastas muheledes: Ei ole, see läheks ju meie ärile kallis maksma. Edasi küsib härra komissar: Aga kuidas te siis oma kirjakestidest tolmu välja võtate? Vastus: Meil siin üks väike lõõtsake on, sellega poisid ikka vahest tolmutavad! Nii on lood nende „tolmuimejatega“. Aga mis läheb peremehel korda tolmuimeja. Töölisel head kopsud, küll nad päeva jooksul jõuavad ikka hea hulga sellest tolmust, mis töökoja põrandal ja kirjakestides lasub, enda kopsudesse pumbata! Seda peremehed muidugi ei küsi, mis tinatolmu täispumbatud kopsudega tööline tervis ütleb. Nende ainus mure on, et tööline lõhuks aga tööd teha ja härradele mammonat korjata. Eks tööline või õhtul peale töö lõppu oma kopsud kuskil restos piiritusega sisse palsameerida, selleks ta ju nende sandisentid eest töötab! Nii...

Õhupuudus säärastes noaaegsetes punkrites annab end tunda iseäranis talvel, mil kõik aknad ja augud kinni topitud ja õhupuustajaid, ehk peremeeste keeles „ventilaatoreid“ pole ju olemaski, või kui on, siis kahe-kolme ruumi kohta üks! Eks ole suurepärase värse õhu eest hoolitsemine töökodades?!

Organiseeritud trükitehaseid! Ühes meie lähemaks nõudmiseks olgu: rohkem valgust, puhtust ja õhku!

Josep.

Matriitside määristumisest.*)

Vastamine selle tihti esitatavale küsimusele on vägagi raske ja umbkaudne. Kogemused näitavad, et raamatutrükis 2 vahetusega töötades võib üht kirja katkestamata tarvitada 2½—3 aastat. Pärast seda võib sama kirja veel tarvitada 2 aastat ajalehe ladumiseks.

Siin antud matriitside eluiga on tingitud täiesti korralikult töötavast masinast, samuti olenedes ka küttest ja metallist.

Kui uued matriitsid lasta uude masinasse, siis võib kindel olla, et nad ülaltähendatud aja vastu peavad.

Kuid nende eluiga lüheneb kohutavalt, kui laseme uued matriitsid vanasse masinasse, mille osad kulu-

nud ja mille koostöö ei ole enam täpne. Säärases masinas omandab uus komplekt matriitse juba esimestel tundidel määristumised ja on seega määratud kiirele hävimisele.

Et hoiduda sellest, tuleb uute matriitside tarvitusele võtmise eel masin kontrollida, ja nimelt: kas on üleandmine takistusvaba ühest elevaatorist teise, valamisvormi vastutulek elevaatori peale jne. Lühidalt — kõik kohad, mis on matriitsidega mehaaniliselt ühenduses, s. t. kust nad läbi käivad, tuleb täpselt kontrollida.

On soovitatav isegi, et uute matriitside tarvitusele võtmisega ka uued kiilud masinasse võetakse. Kiilude, mis kaua tarvitusel olnud vanade matriitside vahel, liikuva osa küljed on ümmarguseks kulunud ja võtavad tina külge.

Typograph.

*) Spiissimisest.

Organisatsiooniline elu,

„Postimehe“ võrkpalli meeskond.

Vasakult: V. Luig, A. Vedler, E. Gern, J. Jääger, M. Teimann, K. Lõhmus.

Tartu trükitöölised spordivad.

Tartu trükitöölised tegid kevadel, maikuu lõpp-päevil algust võrkpallimängu harjutustega. Harjutused keetsid suvi läbi õhtuti kaks ja kolm korda nädalas. Koostati igast suuremast trükikojast erimeeskond ja hakati valmistama trükikodadevahelisteks võistlusteks. Ärijuhatused muutsesid võistlusteks omal kulul meeskondadele võistlustrikood äri embleemiga.

Neljapäeval, 2. augustil korraldati võistlused kolme suurema trükikoja „Postimehe“, „Mattieseni“ ja „Ilutrüki“ meeskondade vahel. Võistlused toimusid linna Tamme staadionil. Jälgima oli kogunenud suurel arvul ametivendi ja trükikoja juhtivaid jõude ja ka võõraid umbes 100-pealine arv.

Võistlused peeti kahemiinuse süsteemis.

Loosimise tagajärjel kohtavad esimesena „Ilutrüki“ ja „Mattieseni“ meeskonnad. Võidab kindlalt „Mattiesen“, vahekorraga 15:3 ja 15:13, kogu mängu 2:0.

Teisena kohtavad „Postimees“ ja eelmise mängu võitja „Mattiesen“. „Postimehe“ meeskond on harjunud rohkem omavahel kokkumänguga ja võidab ülekaalukalt mattiesenlasi 15:2 ja 15:8, kogu mängu 2:0, seega pääseb „Postimees“ finaali.

Et „Mattiesenil“ ja „Ilutrükil“ kummalgi 1 miinus, siis tuleb nende vahel veel üks mäng. Mäng kujuneb juba hoogsaks ja tasavägiseks, kuid võidab siiski kindlalt „Mattiesen“ 15:5 ja 15:12, kogu mängu 2:0. Seega pääseb „Mattiesen“ finaali ja kohtub uuesti „Postimehe“ meeskonnaga esikoha selgitamiseks.

„Postimehe“ meeskond mängib häs-

Tallinna trükitöölise kavatsusi.

Tallinna Trükitöölise Ühingu juhatusel on rida kavatsusi, mida püütakse ellu viia.

Eeskätt on mõeldud uute liikmete värbamisele, missugune töö juba praegugi arenemas. Ühingusse on astunud juba terve rida trükitöölisi, samuti on oodata veel uusi juurdetulijaid. Juhatus kavatseb trükitöö kodade viisi korraldada selgituskoosolekuid, millega loodetakse värbamistööd süvendada. Kuna rahul ei olda praeguste ruumidega „Töölise Kodus“, siis on ühingu juhatus astunud samme uute avaramate ruumide hankimiseks. Ühingu raamatukogu on täiendatud uute raamatutega, samuti on toodud Rakverest ära raa-

dio-aparaat, mis pannakse tegevusse Tallinnas.

Uus kategooriasüsteem liikmemaksude alal näib õnnestunud olevat. Liikmemaksude vähenemist ta esile ei kutsunud, vaid vastuoksa mõned liikmed võtsid koguni kõrgema normi. Küll aga jätab ta sisseastuda-soovijaile vaba liikmemaksu kategooria valimise võimaluse.

Sisseastumismaks määrati juhatusel otsusega 50 sendi peale.

Raskusi on töötutega, eriti Rakveres, kus suleti üks trükitööd. See nõuab ühingult suuremat kulu, kuid praegu ei ole seisukord veel ähvardav. Tallinnas on ka mõned ühingu liikmed töötä.

Tööpuudus Narvas.

Narva trükitöölise peres annab end ka tänava suvel tunda. Mõni aeg tagasi, kui ajaleht „Põhja Eesti“ oma ilmumise lõpetas, vallandati sealses trükitöökodas töötavatest töölistest 4 õppinud töölist ja 1 õpilane, nendest 3 Narva trükitöölise ametiühingu liikmed. Samuti on ka teistes trükitöökodades vallandamisi olnud, kuigi väiksemal arvul.

Loodetavasti sügise ja talve tulekuga mil trükitöökodades harilikult ikka rohkem tööd on olnud, väheneb ka töötute trükitöölise arv Narvas.

—p.

Suurim rahamärkide võltsimine.

Suurim rahamärkide võltsimine oli hiljuti arutusel Inglismaal, Old-Bailey kohtus. Kolme meest, poolakat, süüdistati selles, et nad olid

umbes 700.000 krooni väärtuses võltsitud rahamärke kahepõhjaga kohvris Inglismaale salaja sisse toonud. Kuid see oli ainult alus, millega neid kohtu ette toodi. Nende suurim süütegu oli selles, et nad olid trükinud valerahamärke ligemale 14 miljoni krooni eest, trükkides neid laitmatu puhtusega.

Rahamärgid olid valmistatud nii osavalt, et ainult eriteadlane ultrakiirte abil võis võltsimise kindlaks teha. Üks süüalustest, Isek Jakob Najmark, näib olevat Inglise kriminalistide arvates üle Euroopa teotseva valerahavalmistajate organisatsiooni pea. Ta on tuntud kurjategija, keda politsei tunneb juba 1912. aastast.

Loo avastamine sündis kinolikult. Eelmisel aastal otsis nimetatud poolakas soodsat turgu oma rahamärkidele, teotsedes sedapuhku Varssavis. Seal tutvus ta kellegi mehega, keda usaldas oma ettevõttesse. Kuid mees, kellega Najmark tutvus, ei olnud muu kui Inglise politsei nuuskur. Poolakas tutvustas nuuskurile oma salatrükitöökodade ja kavade. Tol ajal tahtis ta kasulikult lahti saata 7% Poola riigi võlakohustustest, mis muidugi oli tema töökoja töö. Ettevaatuse pärast ei astunud kriminalist ühendusse Poola politseiga, vaid kui Najmark koos kahe teise abilisega jõudis Londoni, siis informeeris kriminalist Scotland Yardi ka kurjategijad võeti kinni.

Pea oli ka Poola politseile teadustatud asjast ja areteeriti ka Varssavis asuv jõuk ühes salatrükitöökodaga.

ti ja kindlustab omale Tartu trükitöölise võrkpallimeistri koha tagajärjega 15:1 ja 15:6.

Vahekohtunikuks oli Tartu kalevalane Väärand.

Võrkpallivõistlused peetud, otsustati sellel aastal harjutusi kavakindlalt mitte enam jätkata, vaid alata jalgpallimängu harjutustega, et korraldada jalgpallivõistlusi samuti trükitöökodade meeskondade vahel augustikuu lõpp-päevil. Ühing ostis jalgpalli ja teispäeval, 7. augustil alati juba harjutustega.

Võistlusteks on üks Tartu suurem trükitööd lubanud välja panna värtusliku karika rändauhinnaks kolmeks aastaks.

Laakmani trükikoja sünd.

A. Serben.

Heinrich Laakmann'i enda jutustuse järgi on ta 22-aastasest vanaduses kutse saanud Lübeckist, kus ta sündinud, Moskva ühe vürsti juurde saksa ja prantsuse keele kodukoolmeistriks tulla, millise reisi tagajärjel ta palju kannatanud. Tol ajal raudteed ei olnud ja vene keelt ta ka ei osanud, nii et ta Moskva jõudes päevade viisi pidi uulitsatel tolgendama ja sadasid inimesi aadressi küsimise, kes aga vastanud: „ne ponimaju“ ja edasi läinud. Viimaks juhitud ta ühte apteeki, kus saksa keelt räägitud ja talle õige aadress juhutatud. Kaheaastase Moskvas viibimise järele tahtnud ta Lübecki tagasi reisisa, kuid Tallinnas peatuma jäädes Gresseli ja Bormiga kokku saanud, kes ka Lübeckist pärit olid. Esimene Tallinnas ja viimane Pärnus olid asutanud oma trükikojad. Tartus oli tol ajal ainult üks vähemate trükikoda, Schumann'i, pärastine Mathiesen'i ja Kavorti, n.n. universiteedi trükikoda, pärastine Gläser'i ja viimaks Schnakenburg'i, kes kõigi trükitöödega hakkama ei saanud, asutas Lindfors Tallinnast Tartu ühe abitrükikoja, mille juhatajaks H. Laakmann saadeti. Pärast mõne aastast abitrükikoja asutamist Tartus, suri Lindfors ja H. Laakmann omanud 1837. a. ostuteel Lindforsi pärijatelt trükikoja Tartus ja täiendas ja suurendas seda nii, et ta praegugi veel, kui mitte kõige vanem, siiski kõige suurem on. Oma energia ja kokkuhoidmise tõttu on H. Laakmann Tartus suurt varandust kokku kuhjanud ja teda võib kui mitte kõige vanemaks, siiski kõige suuremaks Eesti kirjanduse väljaandjaks nimetada, sest tema kulul on rohkemalt jaolt kõik endine Eesti kirjandus trükitud.

Heinrich Laakmann'i kohta võiks tähendada, et ta Eesti kirjanduse kõige suurem väljaandja oli, sest ainult eestikeelne piibel on tema juures kolm korda trükitud, kui ka just mitte tema kulul, siiski pidi ta piibli omal kulul 10.000 eksemplaris valmis trükkima ja selle köidetult Inglise-Ameerika piibliseltsile ette panema, kust ta trükikulud välja makseti. Köidetult müüs ta piibleid 1 rbl. 50 kop. ja iluköites kuni 10 rubla. Uut Testamenti on ta 10 korda trükinud ja Tartu-Võru murdes laulu- raamatuid mitukümmend korda, il-

ma et ta trükiaastaid oleks ära tähendanud, mille tõttu ei saa ka kindlaks teha, kui palju neid üldse on trükitud. Jutuluse- ja palveraamatud on rohkemalt jaolt kõik tema kulul trükitud, niisama ka kõik vaimulikud noodiraamatud. Kreutzvald'i kirjasutus, nagu „Koduarst“, „Viina katk“ jne. on kõik tema kulul trükitud, ka saksakeelne „Kalevipoeg“, J. V. Jannsen'i „Eesti Postimees“, „Siioni kandler“ ja muud kirjatööd, niisama ka Koidula juturaamatud ja luuletused on kõik Laakmann'i juures trükitud. Ka C. R. Jakobson laskis oma „Kooliraamatud“ piltidega, mis tema vend puusse lõikas, omal kulul mitmet korda tema juures trükkida. Peale selle trükiti H. Laakmann'i juures palju saksa- ja eestikeelseid ajakirju, nagu „Inland“, „Baltische Wochenschrift“, „Meelejahutaja“ jne. Kõiki neid trükiteid üksikult üles lugeda, viiks liiga kaugele. Laakmann oli Lübecki trükiteosturite seltsi auliige ja tema nimel ilmus „Meie Isa“ palve 100 keeles, nende hulgas ka eesti keeles, ilutruis. Balti kubermangudes oli ta viimastel aastatel „Senior“, s. t. kõige vanem trükiteostur.

Riidetrükitehnika edusammud Inglismaal.

Ühel suurel Inglise kontsernil on õnnestunud riidetrükitehnikas päevapildimeetodi abil pöördelise tähtsusega paremsi saavutada. Päevapiltlikult prepareeritud plaadid ja erilised metalltindid moodustavad selle tähtsama osa. Katsetamisel trükiti tundelisemaid riidesorte õrnamais värvi varjundeis. Mikroskoobilise täpsusega ja esialgses värskuses hoidusid värvid isegi aastatepikkuse tarvitamise järele alal. Kuna teatavasti riidetrükkimine märksa raskem on kui mitmevärvitrükk paberil, siis saame ettekujutuse kui suur tähtsus on nimetatud leutisel. Mitte üksi riide väärtus ei tõuse foto-riidetrüki läbi, vaid ka tootmisprotsess lüheneb tugewasti, võrreldes senitarvitatud käsitusviisiga. Riide ettevalmistamine värvimisele on lühenenud päevadelt tundidele ja kui varemalt mitmete värvide segamiseks vajati nädalaid, toimub see nüüd päevade jooksul. Kuid, nagu iga tehniline uuendus, vajab ka see veel täiendamist ja edasiarendamist.

Noored Šveitsi trükitehnikute liidus.

Šveitsi Trükitehnikute Liit paneb suurt rõhku noorliikmete värbamisele ja kasvatustööle. Liidu osakondade juures teotsevad vastavate kodukordade alusel tööpilaste ja noorte abitehnikute grupid. Osakonna juhatus teostab grupi töö üle kontrolli, muudab ruumid ja aitab soetada vajalikke toetamisvahendeid. Grupi juht nimetatakse osakonna juhatuse poolt. Grupi juhatus valitakse grupiliikmete eneste poolt. Üldiselt aga on töö seatud grupis noorte omavalitsuse alusele. Grupi juht on asjalagatajaks, nõuandjaks, ühesõnaga noorte kogenenuks sõbraks, mitte veltveebliks. Grupi juht segab end siis vahele, kui tegevus kipub rööpast välja lendama. Gruppide tegevust üleliiduliselt instrueerib ja kooskõlastab liidu juhatuse juures asuv noortetöö sekretär.

Gruppide ülesandeks on noorliikmete üld- ja kutsehariduse täiendamine, ametiühinguline selgitustöö, uute funktsionäride kasvatamine ja ühistunde arendamine noorliigekonna keskel.

Korraldatakse kursusi, kõneõhtuid, ekskursioone, liikmete värbamise võistlusi, trükitehnikute näitusi, ühiseid klubiõhtuid mitmekesise huvitava kavaga, rännakuid, õppeaja lõpp-pidusid, spordiharjutusi ja võistlusi, gruppidevahelisi kokkutulekuid ringkondlikus ja üleriiklikus ulatuses. Ruumide suhtes valitseb põhimõte, et noorte grupi ruumid peavad olema eraldatud vanema liigekonna ruumidest ja ruumid peavad olema avatud iga päev. See on selleks tarvilik, et grupi ruumid oleksid noortele tõeliseks teiseks koduks.

Noorte gruppide liigekonna moodustavad trükitehnikute tööpilased, kes maksavad osakonna kassasse haiguskindlustuse maksu 30 ruupiat (1 rp. = ca. 1 E. snt) nädalas. Sealäbi on noorliikmed õigustatud saama haigusabi. Kuid noorte gruppide eneste poolt on liikmemaksu tõstetud 10—30 rp. võrra. Loomulikult ei saa noorte liikmemaksudega täita kõiki grupi vajalikke ülesandeid ja seepärast määratakse liidu ja osakondade poolt noorte gruppidele tunduvalt rahalisi toetusi. Kogemused näitavad, et noorliikmete kasvatustööle ku-

lutatud summad end hiljem hästi tasuvad. Liit on kindlustatud hästi koolitatud järeelkasvuga.

Igale noorte grupi liikmele saadetakse tasuta, nagu teistelegi liikmetele, liidu häälekandja, mis sisaldab tarvilikke kirjutisi ka noorte küsimuste kohta.

Õppeaja viimasel poolaastal hakkab noorte grupi liige maksma töötaoleku toetuskassa maksu, nii et õppeaja lõpul on noorliige töötaoleku toetuskassa osaline. Õppeaja möödumisel noorliige hakkab täitma kõiki hariliku liikme kohustusi ja omandab kõik selle õigused. Mõnes teises liidus, kus noorte gruppide liikmeiks on rohkesti alacalisi abitehnikute, on korraldatud üleminek noorte grupist üldliigekonda teatud vanusastme kindlaksmääramisega. Näiteks: 18. või 20. eluaastal siirdub abitehnikuline noorte grupist üldliigekonda. Viimasel ajal on noorte gruppide loomine käsil kõigi Šveitsi ametiühinguliste liitude juures. On omaks võetud põhimõte, et noorte gruppidesse tuleb tõmmata kõik tööpilased kui ka noored abitehnikud. On püstitatud loosung: *Noorpolv ametiühingutesse!*

Šveitsi Trükitehnikute Liidul on seljataga noorte gruppide töös ligi 10-aastane praktika ja see on andnud häid tulemusi. Liit on loonud oma tööharus kindla kontakti töönoorpolviga ja seepärast võiakse julgelt ja võidukalt edasi sammuda.

Jaapani õpetlane nõuab ladina kirja tarvitamisele võtmist.

Prof. Nanakadate esineb nüüd neljandat korda nõudmisega mitte üksi hiinakeelseid kirjamärke kõrvale heita, vaid ka vanas, see tähendab neid märke, milledega jaapani keeles küll ainult lihthäälikuid ära tähendatakse, kuid missugused siiski on raskelt loetavad. Ta soovib antiikse kirja tarvitamisele võtmist ja loodab paremusi, missugused selle läbi saavutatakse. Need oleksid kokkuvõetult järgmised: aja kokkuvõtteid, üldise õpetusviisi, jaapani keele ja kirjanduse arenemine, trükiladumise ja kirjutusmasinate tarvitamise võimalused ning lõppeks hulgaliste kahtähendusega märkide kõrvaleheitmine.